

Đề tài: Phát triển ngôn ngữ cho trẻ 24 – 36 tháng tuổi thông qua hoạt động ở trường mầm non

*(Tham gia Hội thi giáo viên dạy giỏi cơ sở giáo dục Mầm non cấp trường
- Năm học 2024-2025)*

I. MỞ ĐẦU.

1. Lý do chọn đề tài:

- Bác Hồ đã dạy: “Tiếng nói là thứ của cải vô cùng lâu đời và vô cùng quý báu của dân tộc. Chúng ta phải giữ gìn nó, quý trọng nó, làm cho nó phổ biến ngày càng rộng khắp”, đặc biệt là trong công tác giáo dục trẻ mầm non hiện nay, chúng ta càng thấy rõ vai trò của ngôn ngữ.

Ngôn ngữ có vai trò to lớn trong sự hình thành và phát triển nhân cách của trẻ em. Ngôn ngữ là phương tiện giữ gìn bảo tồn, truyền đạt và phát triển những kinh nghiệm lịch sử và phát triển xã hội của loài người.

Ngôn ngữ là phương tiện để phát triển tư duy, là công cụ hoạt động trí tuệ và là phương tiện để giáo dục tình cảm, thẩm mỹ cho trẻ. Như vậy ngôn ngữ có vai trò to lớn đối với xã hội và đối với con người. Vấn đề phát triển ngôn ngữ một cách có hệ thống cho trẻ ngay từ nhỏ là nhiệm vụ vô cùng quan trọng.

Là một cô giáo Mầm Non trực tiếp dạy trẻ 24-36 tháng tại trường Mầm Non Thái Sơn tôi luôn có những suy nghĩ trăn trở làm sao để dạy các con phát âm chuẩn, chính xác đúng Tiếng Việt. Vì thế tôi đã dạy các con thông qua các môn học khác nhau và dạy các con ở mọi lúc mọi nơi qua các hoạt động hàng ngày, từ đó trẻ khám phá hiểu biết về mọi sự vật hiện tượng, về thế giới xung quanh trẻ, phát triển tư duy.

Chính vì vậy nên tôi đã chọn đề tài: “Một số biện pháp phát triển ngôn ngữ cho trẻ 24 – 36 tháng tuổi” nhằm nâng cao chất lượng chăm sóc giáo dục trẻ đối với chương trình giáo dục Mầm non mới hiện nay

2. Mục đích của biện pháp:

Đề rèn luyện phát triển “Ngôn ngữ” cho trẻ một cách nhẹ nhàng, trẻ được thoải mái, tự nhiên, hoạt động không gò bó để có vốn từ cho trẻ đạt được kết quả tốt nhất.

- Kích thích và tạo cơ hội cho trẻ phát triển khả năng giao tiếp.
- Trẻ mạnh dạn, tự tin hơn trong các hoạt động

3. Phạm vi, đối tượng áp dụng:

- Áp dụng tại lớp NTD3 và các trường mầm non trong toàn huyện.

4. Thời gian, địa điểm, phương pháp thực hiện:

- Địa điểm: Tại các lớp NTD3 tuổi ở trường mầm non Thái Sơn
- Phương pháp thực hiện:

- + Phương pháp nghiên cứu lý thuyết
- + Phương pháp nghiên cứu thực tiễn
- + Phương pháp thu thập thông tin xử lý dữ liệu
- + Phương pháp thực hành trải nghiệm

II. NỘI DUNG:

1. Cơ sở lý luận:

- Trong quá trình phát triển toàn diện nhân cách con người nói chung và trẻ Mầm Non nói riêng thì ngôn ngữ có một vai trò rất quan trọng không thể thiếu được. Ngôn ngữ là phương tiện để giao tiếp quan trọng nhất đặc biệt đối với trẻ nhỏ, đó là phương tiện giúp trẻ giao lưu cảm xúc với những người xung quanh hình thành những cảm xúc tích cực.

- Ngôn ngữ là công cụ giúp trẻ hoà nhập với cộng đồng và trở thành một thành viên của cộng đồng. Nhờ có những lời chỉ dẫn của người lớn mà trẻ dần dần hiểu được những quy định chung của xã hội mà mọi người đều phải thực hiện theo những quy định chung đó.

- Ngôn ngữ còn là phương tiện giúp trẻ tìm hiểu khám phá, nhận thức về môi trường xung quanh, thông qua cử chỉ lời nói của người lớn trẻ sẽ được làm quen với các sự vật, hiện tượng có trong môi trường xung quanh. Nhờ có ngôn ngữ mà trẻ sẽ nhận biết ngày càng nhiều màu sắc, hình ảnh... của các sự vật, hiện tượng trong cuộc sống hàng ngày.

- Đặc biệt đối với trẻ 24- 36 tháng cần giúp trẻ phát triển mở rộng các loại vốn từ, biết sử dụng nhiều loại câu bằng cách thường xuyên nói chuyện với trẻ về những sự vật, hiện tượng, hình ảnh.... mà trẻ nhìn thấy trong sinh hoạt hàng ngày, nói cho trẻ biết đặc điểm, tính chất, công dụng của chúng từ đó hình thành ngôn ngữ cho trẻ .

2. Thực trạng vấn đề:

Trong thời buổi kinh tế thị trường hiện nay, mọi người đều lo làm ăn, kiếm sống, thời gian các bậc cha mẹ chăm sóc và trò chuyện với con trẻ để phát triển vốn từ còn ít, cho trẻ xem nhiều tivi, điện thoại do vậy vốn từ của trẻ em ngày nay phát triển còn hạn chế, bởi tư duy của trẻ là tư duy trực quan hành động chiếm ưu thế, trẻ nhanh nhớt chóng quên. Chính vì vậy mà qua các hoạt động của trẻ trên lớp, tôi thấy rằng trẻ rất thích được giao tiếp, thích được trò chuyện và thích được nói, nhưng vì ngôn ngữ của trẻ còn ít, các cháu còn sử dụng ngôn ngữ thụ động nhiều, nên tôi thấy mình cần phải tìm nhiều biện pháp tác động để kích thích ngôn ngữ của trẻ phát triển.

Trước thực tế đó tôi tìm ra những hoạt động tổ chức để dạy trẻ 24-26 tháng tuổi phát triển ngôn ngữ.

3. Các biện pháp đã thực hiện:

Biện pháp 1: Phát triển ngôn ngữ cho trẻ thông qua giờ đón trẻ.

Lúc ở nhà trẻ có những người thân của mình, trẻ được sống trong tình cảm thân thương, nơi mà trẻ đã rất quen thuộc, trẻ được cưng chiều từ bữa ăn cho đến giấc ngủ. Khi đến lớp, trẻ đang còn bỡ ngỡ lạ lẫm, cô phải là người gần gũi, là người trẻ tin tưởng nhất để chia sẻ mọi chuyện. Vì vậy cô phải niềm nở, ân cần tích cực trò chuyện với trẻ để trẻ nói nhiều, trả lời cô, qua đó cung cấp vốn từ và phát triển ngôn ngữ cho trẻ, đặc biệt là ngôn ngữ nói mạch lạc, bởi qua trò chuyện cùng cô, trẻ được cung cấp vốn từ, trẻ sẽ khắc sâu hơn những kiến thức mà cô truyền đạt. Từ đó mà kinh nghiệm sống của trẻ sẽ tốt hơn.

Ví dụ: Cô trò chuyện với trẻ về những vấn đề liên quan gần gũi với trẻ. Hôm nay ai đưa con đi học? Trong gia đình con có những ai? Bố con đưa con đi học bằng phương tiện gì? Ở nhà ai thường nấu cơm cho con ăn? Ai hay đưa con đi chơi?

Qua quá trình tiếp xúc với mọi người, với cô giáo, với bạn bè, vốn ngôn ngữ của trẻ tăng lên, trẻ học được cách nói của người lớn, lúc đó trẻ mới nói được thành câu hoàn chỉnh. Trẻ sẽ mạnh dạn, tự tin hơn, ngôn ngữ của trẻ ngày càng mạch lạc hơn.

Biện pháp 2: Lựa chọn lồng ghép phát triển ngôn ngữ cho trẻ trong hoạt động chơi - tập có chủ định.

Việc lựa chọn nội dung lồng ghép phát triển ngôn ngữ cho trẻ trong hoạt động chơi - tập có chủ định rất quan trọng vì qua giờ học trẻ được tri giác các sự vật hiện tượng, được trao đổi với cô giáo, bạn bè theo một trình tự có hệ thống, sắp xếp từ dễ đến khó, từ chi tiết đến tổng thể, giúp trẻ củng cố, hệ thống hóa kiến thức một cách khoa học. Vì vậy mà tôi đã lựa chọn và lồng ghép phát triển ngôn ngữ trong từng hoạt động sao cho phù hợp, đem lại hiệu quả cao.

**** Phát triển ngôn ngữ qua giờ nhận biết:***

Thông qua giờ nhận biết nhằm hướng dẫn trẻ xem xét sự vật, hiện tượng xung quanh gần gũi với trẻ, giúp trẻ nhận biết được sự vật, những đặc điểm, cấu tạo của sự vật, hành động với sự vật... trên cơ sở đó cung cấp những từ tương ứng, từ đó rèn luyện kỹ năng phát âm, rèn luyện câu theo cấu trúc ngữ pháp và đặc biệt là tăng nhanh vốn từ của trẻ.

- Trẻ lứa tuổi 24 - 36 tháng tuổi bắt đầu học nói, bộ máy phát âm chưa hoàn chỉnh, ngôn ngữ hay nói ngọng, nói lắp, nói không đủ câu. Vì vậy để trẻ nói nhiều, khắc sâu được biểu tượng thì trước tiên đồ dùng cô chuẩn bị phải đẹp, hấp dẫn để thu hút trẻ, hệ thống câu hỏi cô đưa ra phải ngắn gọn, dễ hiểu, giúp trẻ nói đúng, nói đủ câu.

Ví dụ: Cho trẻ nhận biết: "Quả táo", "Quả xoài"

Nhận biết quả táo

Để cung cấp các từ mới tôi cần xây dựng hệ thống câu hỏi: Đây là quả gì? quả táo có những gì đây? (trẻ trả lời đến đâu, cô dùng que chỉ chỉ vào các cuống, lá và cho trẻ phát âm).

Nhận biết quả xoài

- Đây là quả gì?(đây là quả xoài), quả xoài có những gì đây?(chỉ vào các phần để trẻ quan sát và phát âm)

- Ngoài quả táo và quả xoài còn có những quả nào nữa?

Giáo dục trẻ biết bỏ vỏ, rửa sạch trước khi ăn và khi ăn 1 số quả không ăn được hạt thì phải biết bỏ hạt.

Qua nhận biết “quả xoài, quả táo” trẻ được mở rộng thêm về thế giới xung quanh, biết đặc điểm, lợi ích của hoa quả đối với sức khỏe. Bên cạnh đó tôi cung cấp cho trẻ những từ tương ứng.

Cứ như vậy tôi đặt câu hỏi từ dễ đến khó, tổng thể đến chi tiết cho trẻ trả lời nhằm kích thích trẻ tư duy, nhằm làm tăng vốn từ và khả năng giao tiếp của trẻ. Trẻ được nhìn, sờ, ngửi, cầm, ném. Qua đó tính tích cực tư duy, khả năng ghi nhớ có chủ định của trẻ được nâng lên.

Như vậy qua giờ nhận biết đã rèn luyện kỹ năng phát âm của trẻ, rèn luyện cho trẻ nói đúng, đủ câu và đặc biệt là vốn từ của trẻ đã tăng nhanh.

** Thông qua giờ thơ, truyện.*

Giờ thơ, truyện cũng là giờ cung cấp vốn từ cho trẻ nhiều nhất. Trẻ được trả lời cô, được đọc thơ, được cô sửa lỗi phát âm. Cô khuyến khích trẻ đọc nhiều, kết hợp sửa sai, cô nhắc lại và yêu cầu trẻ phát âm từ đó. Đối với những trẻ cá biệt, cô gây sự chú ý cho trẻ bằng ánh mắt, cử chỉ, điệu bộ. Khi trẻ có biểu hiện không nghe lời, cô đặt câu hỏi, nêu tình huống và yêu cầu trẻ đó trả lời, nhằm chuyển sự chú ý của trẻ theo mục đích của cô.

Ví dụ: Trong giờ kể chuyện: “Thỏ con không vâng lời”, để phát triển ngôn ngữ cho trẻ, trong quá trình trích dẫn, giảng giải tôi chú trọng cung cấp từ mới cho trẻ và cho trẻ đọc từ mới, từ khó. Tiếp theo tôi dùng hệ thống câu hỏi đàm thoại theo hướng mở để kích thích trẻ trả lời những câu dài.

Cô vừa kể chuyện gì? Trong truyện có những ai? Thỏ mẹ đã dặn Thỏ con như thế nào? Ai đã đến rủ Thỏ con đi chơi? Bạn Bướm Bướm đã rủ Thỏ con như thế nào? Ai đưa Thỏ con về? Thỏ con đã nói gì với Thỏ mẹ?

- Giáo dục trẻ ngoan ngoãn, vâng lời người lớn.

Tôi phải luôn thay đổi hình thức dạy để trẻ thực sự có hứng thú, trẻ được trực tiếp tham gia vào các hoạt động một cách chủ động, tích cực, sáng tạo.

Như vậy qua thơ truyện có tác dụng làm giàu vốn từ (đặc biệt là vốn từ nghệ thuật), phát triển ngôn ngữ mạch lạc cho trẻ, bồi dưỡng năng lực cảm thụ tác phẩm nghệ thuật và diễn đạt bằng ngôn ngữ văn học.

**Thông qua giờ âm nhạc.*

Khi nói và hát, trẻ cùng sử dụng một bộ máy phát âm. Vì thế, dạy hát cho trẻ cũng là luyện âm thanh ngôn ngữ, bởi trẻ phải lắng nghe rất cẩn thận để cảm nhận giai điệu, nhịp điệu của bài hát thì trẻ mới hát được. Dạy trẻ hát tức là rèn luyện cho trẻ khả năng điều khiển bộ máy phát âm của mình và khi trẻ hát các bài hát, trẻ phải làm chủ việc điều khiển bộ máy phát âm để hát vừa đúng nhạc, vừa biểu cảm...

Vì vậy, để thu hút trẻ vào giờ học và giúp trẻ phát triển ngôn ngữ được tốt hơn, tôi đã lựa chọn những bài hát phù hợp, thay đổi hình thức tổ chức hoạt động để thu hút được trẻ tham gia.

Qua giờ âm nhạc các kỹ năng của âm nhạc sẽ giúp trẻ thu nhận và sử dụng ngôn ngữ để miêu tả học các từ ngữ và cách phát âm. Từ đó trẻ được phát triển ngôn ngữ, nhất là ngôn ngữ âm nhạc, ngôn ngữ có vần, có nhịp, trẻ mạnh dạn hơn, tự tin hơn, ngôn ngữ lưu loát hơn, vốn từ tăng lên.

Biện pháp 3: Phát triển ngôn ngữ cho trẻ thông qua hoạt động chơi ở các góc.

Hoạt động chơi với đồ chơi ở các góc giúp trẻ được khám phá rất nhiều thứ từ môi trường xung quanh, phát triển các giác quan, tìm hiểu sở thích của bản thân.

Qua chơi trẻ học và tích lũy được nhiều kinh nghiệm và vốn sống cho mình, giờ hoạt động ở các góc trẻ được chơi và giao tiếp cùng bạn bè, phối hợp chơi cùng nhau. Chính vì vậy, ngôn ngữ nói của trẻ được tăng lên. Qua chơi ở các góc cô có thể cung cấp thêm cho trẻ từ mới và nắm bắt được khả năng về ngôn ngữ của trẻ.

Ví dụ 1: Cô đến các góc chơi: “Thao tác vai”

Cô có thể đặt các câu hỏi như: Bác đang nấu gì đây? Cơm đã chín chưa bác? Bác đang nấu canh gì đây?..

Ngoài ra còn tạo thêm các tình huống để các nhóm chơi được giao lưu cùng nhau.

Ví dụ: Cô đến góc chơi nấu ăn: Cô có thể tạo tình huống

- Cô thấy búp bê có vẻ rất đói rồi. Búp bê muốn ăn cơm với trứng rán.

Vậy bác nào sẽ đến cửa hàng mua trứng nào? Khi đến cửa hàng các bác nói như thế nào?...

Từ tình huống trên kích thích trẻ trò chuyện, trao đổi giao lưu cùng nhau, qua đó ngôn ngữ của trẻ được tăng lên.

Như vậy, qua việc tổ chức cho trẻ chơi ở các góc, các biểu tượng mà trẻ

thu nhận trước đây được chính xác hóa bằng ngôn ngữ. Qua các trò chơi đã giúp trẻ nhớ ngôn ngữ, được sử dụng ngôn ngữ nhiều hơn để trao đổi với bạn, với cô, đồng thời tạo ra các tình huống để trẻ sử dụng vốn từ đã tích lũy được...

Biện pháp 4: Phát triển ngôn ngữ thông qua hoạt động chơi ngoài trời.

Hoạt động dạo chơi ngoài trời cũng là một hoạt động không thể thiếu trong chế độ sinh hoạt hằng ngày của trẻ. Thông qua hoạt động ngoài trời, trẻ được tiếp xúc gần gũi với thiên nhiên, được khám phá, thỏa mãn trí tò mò. Chính vì vậy, tôi lựa chọn những nội dung trò chuyện với trẻ thật nhẹ nhàng, thường xuyên đặt câu hỏi để trẻ gọi tên các đồ chơi ngoài trời như: đu quay, xích đu, Ngoài ra tôi còn giới thiệu cho trẻ mọi vấn đề đang diễn ra xung quanh trẻ.

Ví dụ: Khi cho trẻ quan sát vườn hoa. Cô có thể hỏi:

- Đây là cây hoa gì? Cô chỉ vào từng bộ phận của hoa (Lá hoa, Cánh hoa, Nhị hoa....) để cho trẻ gọi tên.

- Lá cây màu gì? Hoa màu gì? Trồng hoa để làm gì?

Hoạt động dạo chơi, tham quan có tác dụng rất lớn đối với việc mở rộng tầm hiểu biết của trẻ. Thiên nhiên không chỉ mang đến cho trẻ những thứ cần thiết, mà còn hấp dẫn trẻ bởi những điều kỳ diệu mà không có gì thay thế nổi. Đồng thời trong quá trình dạo chơi trẻ được đặt nhiều câu hỏi về tên gọi, công dụng... của sự vật mà trẻ được tiếp xúc. Vì vậy, dạo chơi, tham quan có tác dụng lớn trong việc phát triển vốn từ cho trẻ.

Biện pháp 5: Kết hợp với phụ huynh để phát triển ngôn ngữ cho trẻ

Gia đình là nền tảng, là xã hội thu nhỏ của trẻ, xác định được điều này tôi luôn trao đổi với phụ huynh về tình hình của trẻ ở trường bằng nhiều hình thức như: gặp gỡ, trao đổi với phụ huynh về tình hình sức khỏe, việc học của trẻ, tuyên truyền tới các bậc phụ huynh về cách nuôi con theo khoa học, thống nhất về kế hoạch hoạt động cho từng tháng, từng tuần ngoài ra tôi còn phô tô thêm tài liệu như: thơ, chuyện, bài hát, để phụ huynh nắm bắt được chương trình, kết hợp dạy trẻ ở tại gia đình. Như vậy sẽ tận dụng được thời gian dạy trẻ, phát triển tư duy với môi trường xung quanh, ngôn ngữ của trẻ được phát triển tốt.

Tôi trao đổi với phụ huynh về tầm quan trọng của việc phát triển ngôn ngữ cho trẻ và yêu cầu phụ huynh cùng phối hợp với cô giáo trong việc phát triển ngôn ngữ. Hàng ngày phụ huynh phải dành nhiều thời gian thường xuyên trò chuyện cùng trẻ, nhất là trò chuyện với trẻ bằng tiếng Việt, cho trẻ được tiếp xúc nhiều hơn với các sự vật hiện tượng xung quanh, luôn đặt câu hỏi, khuyến khích trẻ trả lời, luôn lắng nghe tâm tư nguyện vọng, đáp ứng những mong muốn chính đáng của trẻ.

Ví dụ: Từ: “Com, cá”, nhưng một số cháu sẽ phát âm thành: “Chom, chá”. Tôi gặp gỡ phụ huynh và cùng thống nhất tuần này cô cùng gia đình dạy cháu phát âm chuẩn

từ cơm, cá. Tôi đưa tranh con cá, bé đang ăn cơm về nhà cho phụ huynh và nhờ phụ huynh dạy trẻ phát âm ở nhà.

Đối với những cháu nói ngọng, nói lắp thì vai trò của phụ huynh trong việc phối hợp với cô giáo để trò chuyện với trẻ là rất cần thiết bởi nó giúp trẻ được vận dụng những kiến thức đã học vào cuộc sống của trẻ, trẻ được giao tiếp, được nói nhiều, được sửa lỗi phát âm..

Như vậy phát triển ngôn ngữ cho trẻ là giúp trẻ lĩnh hội cả ba thành phần của ngữ pháp đó là: phát âm, vốn từ, ngữ pháp. Nhiệm vụ quan trọng nhất của phát triển ngôn ngữ cho trẻ lứa tuổi nhà trẻ là dạy trẻ nghe, hiểu và giao tiếp bằng ngôn ngữ. Trẻ là chủ thể của quá trình phát triển ngôn ngữ. Ngôn ngữ của trẻ được phát triển thông qua quá trình giao tiếp của trẻ với những người xung quanh, với môi trường thiên nhiên và xã hội. Để phát triển ngôn ngữ, trẻ phải được nghe lời nói, được bắt chước lời nói, được chủ động nói. Nội dung phát triển ngôn ngữ phải hướng vào trẻ, đáp ứng nhu cầu phát triển của trẻ. Các hoạt động phát triển ngôn ngữ phải được thiết kế theo hướng tích hợp và tích hợp theo chủ đề. Thời lượng phải linh hoạt và phụ thuộc vào nhu cầu hứng thú của trẻ.

III. KẾT LUẬN VÀ KIẾN NGHỊ:

1. Khả năng áp dụng, nhân rộng:

- Việc giáo dục kỹ năng sống tự phục vụ có thể áp dụng cho tất cả các trường mầm non trong huyện, thành phố, cho các trẻ trong tuổi mẫu giáo.

2. Bài học kinh nghiệm

- Qua việc thực hiện một số biện pháp : “Phát triển ngôn ngữ cho trẻ 24 – 36 tháng tuổi thông qua hoạt động ở trường mầm non”

+ Giáo viên cần nhận thức đúng đắn về tầm quan trọng của việc giáo dục phát triển ngôn ngữ cho trẻ trong các nhà trường hiện nay.

+ Giáo viên phải kiên trì, tận tụy yêu thương trẻ hướng dẫn trẻ với tấm lòng của một người mẹ.

+ Đổi mới phương pháp giáo dục, nâng cao trình độ chuyên môn nghiệp vụ.

3. Đề xuất, kiến nghị

**Đối với nhà trường:* Bổ sung thêm cơ sở vật chất, môi trường trong và ngoài nhóm lớp. Thường xuyên tổ chức các buổi học tập chuyên môn, chuyên đề về cách giúp trẻ phát triển ngôn ngữ trong các hoạt động.

**Đối với Phòng giáo dục:* Mở thêm nhiều lớp tập huấn về giáo dục phát triển ngôn ngữ cho trẻ 24- 36 tháng trong trường mầm non.

- Phòng giáo dục nên chọn lọc, xây dựng, cung cấp phong phú hơn các tài liệu, tranh ảnh, về phát triển ngôn ngữ cho trẻ.

Trên đây là : Một số biện pháp “Phát triển ngôn ngữ cho trẻ 24 – 36 tháng tuổi thông qua hoạt động ở trường mầm non”

Đã được triển khai thực hiện và áp dụng cho trẻ tại lớp tôi đạt kết quả tốt. Rất mong được sự quan tâm, bổ sung đóng góp ý kiến của các cấp lãnh đạo, chị em đồng nghiệp để bản báo cáo của tôi được hoàn thiện nhất.

Qua đây tôi muốn gửi đến toàn thể giáo viên mầm non đang và sẽ là những giáo viên trực tiếp giảng dạy tại các trường mầm non lời nhắn nhủ “Hãy yêu trẻ như con thì mọi cố gắng, nỗ lực của chúng ta chắc chắn sẽ thành công ”

Thái Sơn, ngày 02 tháng 11 năm 2024

NGƯỜI DUYỆT

NGƯỜI VIẾT